

**INSTITUT ZA EKONOMIKU POLJOPRIVREDE
BEOGRAD**

Doc. dr Jonel SUBIĆ

**SPECIFIČNOSTI PROCESA INVESTIRANJA U
POLJOPRIVREDI**

Monografija

Beograd, 2010

INSTITUT ZA EKONOMIKU POLJOPRIVREDE BEOGRAD

SPECIFIČNOSTI PROCESA INVESTIRANJA U POLJOPRIVREDI

Monografija

Autor:

Doc. dr Jonel Subić

Urednik:

Prof. dr Drago Cvijanović

Recenzenti:

Prof. dr Zorica Vasiljević

Prof. dr Zorica Sredojević

Doc. dr Ferhat Čejvanović

Izdavač:

Institut za ekonomiku poljoprivrede, Beograd
Volgina 15, Beograd, tel: 29-72-858, 29-72-848
Za Izdavača: Prof. dr Drago Cvijanović, direktor

Štamparija:

DIS PUBLIK D.O.O. Beograd
Beograd, Braće Jerkovića 111-25 Tel – Fax (011) 39-79-789

Tiraž:

300 primeraka

ISBN 978-86-82121-87-9

*Štampanje monografije je u celini finansirano od strane Ministarstva za
nauku i tehnološki razvoj Republike Srbije*

Predgovor

Ova monografija proučava vrlo aktuelnu temu značajnu za razvoj domaće privrede, budući da posmatra razvoj poljoprivrede kao nezaobilazan proces u izgradnji sistema otvorenog tržišta koji je neophodan svakoj razvijenoj zemlji. Modernizacija poljoprivrede zahteva značajan investicioni napor, što podrazumeva usavršavanje menadžmentskih metoda, u okviru kojih je rast ekonomske efektivnosti investicija na prvom mestu.

Pored toga što proverava ili potvrđuje opšte koncepte i stavove, monografija svojim sadržajem daje i niz originalnih doprinosa koji podržavaju obrađenu tematiku. U njoj se predstavlja jedna koherentna celina konkretnih metoda i načina istraživanja i donošenja investicionih odluka u poljoprivredi, ali na takav način da njihova primena bude optimalna.

U monografiji su investicije predstavljene kao jedna od odrednica koje vode do prevazilaženja pojedinih restrikcija i blokada na putu napretka poljoprivrednih proizvođača, pod uslovom da, u svakom pojedinačnom slučaju, proces ulaganja ovog prekopotrebnog resursa bude adekvatno opravdan. Shodno tome, značajan deo monografije se posvećuje oceni efekata investicionih projekata u poljoprivrednoj praksi.

Monografija je strukturirana u 5 poglavlja. Kroz njih se detaljno razrađuju investicije kao nezaobilazan faktor razvoja poljoprivrede, ističe se značaj poljoprivrede kao grane materijalne proizvodnje, ali i njene specifičnosti koje proizilaze iz prirode odvijanja procesa proizvodnje. Poseban deo monografije se odnosi na održivi razvoj na poljoprivrednim gazdinstvima, sa namerom da na kvalitetan način uravnoteži tri ključna faktora, tj. tri stuba održivog razvoja: ekonomski, socijalni i ekološki, uz optimalno korišćenje finansijskih sredstava i racionalno raspolaganje prirodnim resursima.

Svaka dobronamerna kritika, sugestije i predlozi, rado će se prihvatiti i, u mogućoj meri, primeniti u daljem naučno-istraživačkom radu na polju investicija i njihove ekonomske efektivnosti u, za Srbiju strateški važnoj grani, poljoprivredi.

Izražavam svoju zahvalnost svima onima koji su dali doprinos u stvaranju ove monografije, a posebno se zahvaljujem recenzentima i kolegama iz Instituta za ekonomiku poljoprivrede.

Beograd, 2010. godine

Autor

Sadržaj

<i>Predgovor</i>	v
<i>Sadržaj</i>	vii
UVOD	1
1. INVESTICIJE – FAKTOR RAZVOJA POLJOPRIVREDE	3
1.1. Pojam i definisanje investicija	7
1.2. Struktura i klasifikacija investicija	13
1.2.1. Struktura prema prirodi investicija	14
1.2.2. Klasifikacija prema karakteru investicionog objekta	14
1.2.3. Klasifikacija prema nameni investicionog objekta	15
1.2.4. Klasifikacija prema stepenu rizika koji predstavlja investicioni objekt	16
1.2.5. Klasifikacija investicija prema tehničkoj strukturi	17
1.2.6. Klasifikacija prema vezi između investicija i projektovanog objekta	17
1.2.7. Klasifikacija investicija prema izvorima finansiranja	18
1.2.8. Klasifikacija investicija prema vezama koje se uspostavljaju između korisnika investicionog objekta i stranih izvora finansiranja	18
1.2.9. Klasifikacija prema hronologiji inputa i outputa, odnosno načinu ulaganja sredstava i ostvarivanja efekata od investicija	19
1.2.10. Klasifikacija prema izvorima sredstava za formiranje investicija	20
1.2.11. Klasifikacija prema tehničkoj strukturi ulaganja	21
1.2.12. Klasifikacija investicija prema nameni u društveno-ekonomskom razvoju	22
1.2.13. Klasifikacija investicija prema stepenu angažovanja živog rada	22

1.2.14. Klasifikacija prema uticaju koji investicije imaju na organizacionu strukturu, obim i način proizvodnje	22
1.2.15. Klasifikacija investicija prema sektoru vlasništva	23
1.2.16. Klasifikacija investicija prema specifičnosti poljoprivredne Proizvodnje	23
1.2.17. Klasifikacija investicija prema kriterijumima za odobravanje zajmova u poljoprivredi	24
1.3. Karakteristike investicija u poljoprivredi	25
2. FINANSIRANJE INVESTICIJA	33
2.1. Načini finansiranja investicija	35
2.1.1. Finansiranje investicija prema poreklu kapitala	35
2.1.2. Finansiranje investicija prema pravnoj pripadnosti kapitala	36
2.2. Finansiranje investicija u praksi	38
3. METODE ZA OCENU INVESTICIONIH PROJEKATA	41
3.1. Statička ocena investicionih projekata	42
3.1.1. Produktivnost proizvodnje	42
3.1.2. Ekonomičnost proizvodnje	43
3.1.3. Akumulativnost (rentabilnost) proizvodnje	43
3.1.4. Rentabilnost investicionih ulaganja (predračunska vrednost investicije)	44
3.1.5. Vreme povrata investicionih ulaganja (povraćaja investicije)	44
3.2. Dinamička ocena investicionih projekata	45
3.2.1. Neto sadašnja vrednost investicionog projekta	47
3.2.2. Vreme povrata investicionih ulaganja (povraćaja investicije)	49
3.2.3. Interna stopa rentabilnosti	51
3.3. Ocena investicionih projekata u uslovima neizvesnosti	53
3.3. Donja tačka rentabilnosti	53
3.4. Ocena investicionih projekata na makro nivou	55

4. METODOLOGIJA ZA OCENU ODRŽIVOG RAZVOJA NA POLJOPRIVREDNIM GAZDINSTVIMA	57
4.1. Metode za ocenu ekonomske efektivnosti	62
4.1.1. Produktivnost rada (princip bruto dobiti)	62
4.1.2. Produktivnost rada (princip čistog prihoda)	63
4.2. Metode za ocenu ekonomske održivosti	64
4.2.1. Ekonomska sposobnost	64
4.2.2. Cena specijalizacije	64
4.2.3. Finansijska zavisnost	65
4.2.4. Osetljivost na pomoć	66
4.2.5. Ekonomska prenosivost	66
4.2.6. Efikasnost proizvodnog procesa	67
4.2.7. Koeficijent obrta kapitala	67
4.2.8. Finansijska autonomija	68
4.3. Metode za ocenu ekološke održivosti	69
4.3.1. Raznolikost životinjskih vrsta	69
4.3.2. Raznolikost kultura	69
4.3.3. Značaj višegodišnjih livada	70
4.3.4. Plodored	70
4.3.5. Tov	71
4.3.6. Upravljanje površinama pod krmnim biljem	71
4.3.7. Đubrenje	72
4.3.8. Pesticidi	73
4.3.9. Energetska zavisnost	73
4.4. Metode za ocenu socijalne održivosti	74
4.4.1. Agroturizam	74
4.4.2. Radno vreme	74
4.4.3. Gustina poljoprivrednika	74

5. OCENA EFEKATA INVESTICIONIH PROJEKATA U POLJOPRIVREDNOJ PRAKSI	75
5.1. Kupovina mehanizacije i osnovnog stada	75
5.2. Kupovina mehanizacije	88
5.3. Proizvodnja krastavaca u zaštićenom prostoru	97
5.4. Proizvodnja mleka	106
5.5. Tov junadi	118
5.6. Podizanje zasada jabuke	130
Prilozi	141
<i>Prilog I - Opis metodologije izrade biznis (poslovnog) plana za potrebe porodičnog poljoprivrednog gazdinstva</i>	<i>143</i>
<i>Prilog II - Predlog malih i srednjih programa za ulaganja u poljoprivredu i agroindustriju</i>	<i>167</i>
Literatura	185

UVOD

Kao oblast materijalne proizvodnje, poljoprivreda zauzima važno mesto u privrednom sistemu Republike Srbije. Budući da joj sve zemlje sveta posvećuju veliku pažnju, poljoprivredi se, na sadašnjem nivou društveno-ekonomskog razvoja naše zemlje, s pravom može dodeliti epitet strateške grane. Utoliko pre, ako znamo da i one zemlje koje nemaju odgovarajuće uslove za razvoj poljoprivredne proizvodnje nastoje da sebi obezbede određenu stopu samodovoljnosti kod osnovnih poljoprivrednih proizvoda.

U procesu intenzivnijeg usmeravanja na tržišnu ekonomiju, sektorske promene, kao faktor društveno-ekonomskog progressa, ukazuju na neophodnost širenja aktivnosti koje će voditi ka rastu konkurentnosti. Ovaj koncept ekonomskog razvoja poljoprivrede predstavlja komponentu jedne strategije, koja predviđa ne samo ciljeve srednjoročnog i dugoročnog razvoja, nego i sredstva sa kojima se oni mogu ostvariti. U periodu približavanja Evropskoj uniji (EU) i njenim agrarnim strukturama, investicije u fiksni kapital (osnovna sredstva) igraju odlučujuću ulogu, zbog toga što obezbeđuju razvoj, modernizaciju i tehnološki napredak kako svake privredne grane, tako i nacionalne ekonomije u celini.

Kao jedna od baznih grana nacionalne ekonomije, stvaralac bruto domaćeg proizvoda (BDP) i korisnik naučno-tehničkog progressa, poljoprivreda predstavlja za Srbiju tradicionalnu i značajnu ekonomsku aktivnost, koja se praktikuje u prirodno adekvatnim uslovima, povoljnijim nego u većini zemalja ovog dela Evrope. Nažalost, sadašnji nivo razvoja domaće poljoprivrede nalazi se ispod realnih mogućnosti koje pružaju klima, zemljišni fond, ljudski resursi, nauka itd.

Imajući u vidu proces proširenja EU i perspektive koje iz toga proizilaze za Srbiju, evidentno je da će u budućem razvoju naših poljoprivrednih gazdinstava investiciona aktivnost zauzimati ključno mesto. Investicije imaju odlučujuću ulogu u realizovanju ciljeva i prioriteta agrarnog i ruralnog razvoja, pre svega kao pokretački instrument kvantitativnog i kvalitativnog rasta ukupnih agrarnih proizvodnih faktora i proizvodnje, ali i stvaranja uslova za bolji život na selu.

U ovoj etapi, rast investicija u poljoprivredi predstavlja uslov njene tehničke i tehnološke modernizacije, a u krajnjoj liniji i jedan od uslova ekonomske stabilnosti čitave nacionalne privrede. Bez adekvatnog obima i osmišljene strukture investicionih ulaganja ne može se obezbediti rast

osnovnih i obrtnih sredstava, povećanje broja radnih mesta, podizanje učinka orudja za rad, bolja produktivnost rada, raznolikost proizvodnje i sl., na bilo kom regionalnom agrarnom i ruralnom nivou, pa ni na nacionalnom.

U uslovima u kojima se poljoprivredna aktivnost zasniva na temeljima privatne vlasničke strukture, otvorenom i kompetitivnom tržištu, investicije treba da budu realizovane u formi koja će osigurati maksimalnu efektivnost eksploatacije, tj. što veći nivo ostvarenih efekata po jedinici uloženih finansijskih sredstava.

Donošenje investicionih odluka u poljoprivrednoj praksi treba, bez obzira na uslove privređivanja, da se zasniva uvek na strogim kvantitativnim i kvalitativnim odredbama, koja će obezbediti precizno usmeravanje novčanih izdavanja, odnosno investiranje u najbolje (najefektivnije) projektne varijante. Subjekat koji vrši novčana izdavanja, radi pribavljanja neophodnih proizvodnih resursa u cilju njihovog višegodišnjeg korišćenja, naziva se investitor (to može biti bilo koji privredni subjekat - fizičko ili pravno lice - kao i sama država). Međutim, bez obzira ko je investitor, on mora da poseduje određene menadžerske sposobnosti, da na adekvatan način oceni ekonomsku efektivnost investicija u poljoprivredi zbog sigurnosti da su njegova finansijska sredstva uložena na pravi način, da ostvaruju najbolje rezultate, kako direktno za investitora, tako i za društvo u celini.

Literatura

1. Andreica, M. (1997): *Leasing* (cale de finanțare a investițiilor pentru întreprinderi mici și mijlocii), Ed. CRIMM, București.
2. Andrić, J. (1983): *Problemi planiranja i ocene ekonomske efektivnosti investicija*, u časopisu Knjigovodstvo, Izdavač Savez računovodstvenih i finansijskih radnika Srbije, Beograd, broj 1/1983, str. 11-22.
3. Andrić J. (1991): *Troškovi i kalkulacije u poljoprivrednoj proizvodnji*. Poljoprivredni fakultet Univerziteta u Beogradu, Zemun - Beograd.
4. Andrić, J. (1998): *Troškovi i kalkulacije u poljoprivrednoj proizvodnji*, Izd. Savremena Administracija, Beograd.
5. Andrić J., Vasiljević Z., Sredojević Z. (2005): *Investicije - Osnove planiranja i analize*. Univerzitet u Beogradu, Poljoprivredni fakultet, Zemun - Beograd.
6. Antle, J. (1983): *Infrastructure and Aggregate Agricultural Productivity: International Evidence*, Economic Development and Cultural Change, vol. 31, pp. 609-619.
7. Baghinschi V., Candelă V., Cămășoiu I., Iacobovici-Boldișor C. (1979): *Determinarea și analiza eficienței economice a investițiilor în agricultură*, (Ediția a II-a), Editura Ceres, București.
8. Bakker, A. F. P. (1996): *Instituțiile Financiare Internaționale*, Ed. Antent (versiunea în limba română), București.
9. Bardchan, P.K., and C. Udry (1999): *Development Microeconomics*. Oxford, Oxford University Press.
10. Barro, R. J. (1990): *Government Spending in a Simple Model of Endogenous Growth*, Journal of Political Economy, vol. 98, No. 5, Part 2, pp. S103-S 105.
11. Bernard, A., and Jones, C. I. (1996): *Productivity Across Industries and Countries: Time Series Theory and Evidence*, Review of Economics and Statistics LXXVIII(1): 135-46.
12. Biji, E., Gib, C., Negură, I., Wagner, P. (1985): *Eficiența economică în agricultură și analiza ei statistică*, Ed. Ceres, București.

13. Binswariger, H., and Von Braun, J. (1993): *Technological Change and Commercialization in Agriculture*, in M. Lipton, and J. van der Gaag (editors), *Including the Poor*, Washington DC, The World Bank.
14. Binswanger, H.P., Deininger, K., and Feder, G. (1995): *Power, Distortions, Revolt, and Reform in Agricultural Land Relations*, in J. Behrman, and T.N. Srinivasan (editors). *Handbook of Development Economics*, vol. IIIB, Amsterdam, Elsevier.
15. Blagojević, O. (1959): *Investicije u poljoprivredi*, Izdavač Institut za ekonomiku poljoprivrede, Beograd.
16. Boehlje, M.D. (Iowa State University), Eidman, V.R. (University of Minnesota), Wiley, J. & Sons (New York, Chichester, Brisbane, Toronto, Singapore) (1984): *Farm Management*, Printed in the United States of America.
17. Byerlee, D. (1996): *Modern Varieties, Productivity, and Sustainability*, *World Development*, vol. 24(4), pp. 697-718.
18. Cămășoiu, I. (1981): *Investițiile și factorul timp. Preocupări și experiențe românești*, Ed. Politică, București.
19. Cicea, C., Subić, J., Simonović, Z. (2007): *Innovation management and new product development*. *Ekonomika*, br. 3-4, str. 20-26, Niš.
20. Cicea C., Subic J., Cvijanovic D. (2008): *Beyond Agriculture and Rural Development: Investments, Efficiency, Econometrics*. Monograph. Institute of Agricultural Economics, Belgrade.
21. Cistelecan, M. L. (2002): *Economia, eficiența și finanțarea investițiilor*, Ed. Economică, București.
22. Coșea, M., Nastovici, L. (1997): *Evaluarea riscurilor. Metode și tehnici de analiză la nivel micro și macro economic*, Editura Lux Libris, Brașov.
23. Cvijanović, D., Hamović, V., Popović, V., Subić, J., Katić, B., Paraušić, V. (2007): *Multifunkcionalna poljoprivreda i ruralni razvoj u AP Vojvodini*. Institut za ekonomiku poljoprivrede, Beograd.
24. Čejvanović F., Cvijaᅇović D., Grgić Z., Hodžić K., Subić J. (2010): *Teorija troškova i kalkulacija u poljoprivredi - Dodatak - Katalog kalkulacija u poljoprivredi*. Institut za ekonomiku poljoprivrede - Beograd, Ekonomski fakultet - Univerzitet u Tuzli, Fakultet poslovne ekonomije - Univerzitet "APEIRON" u Travniku, Poljopivredno-prehrambeni fakultet - Univerzitet u Sarajevu.

25. Čobeljić N. (1972/1974): *Privreda Jugoslavije - rast, struktura i funkcionisanje, knjiga 1. i 2.* Savremena administracija, Beograd.
26. Davidovici, I. (2002): *Procese decizionale și performanța economică în exploatarea agricolă*, Ed. I.R.L.I., București.
27. Dent, J. B., Harrison, S. R., Woodford, K. B. (1986): *Farm planning with linear programming: Concept and practice*, Butterworths Pty. Ltd., Sidney, London, Boston, Durban, Singapore, Toronto, Wellington.
28. Depallens, G. (1958): *Gestion financière de l'entreprise*, Dunod, Paris.
29. Dobrenić, S. (1966): *Linearo programiranje u privrednoj organizaciji*, Izd. Informator, Zagreb.
30. FAO (1989): *Sustainable development and natural resources management*. Rome: FAO Twenty-Fifth Conference Paper C/89/2-Sup. 2.
31. Gittinger, J. P. (1972): *Economic Analysis of Agricultural Projects*, The Economic Development Institute International Bank for Reconstruction and Development, The Johns Hopkins University Press, Baltimore and London.
32. Gittinger, J. P. (1980): *Economic Analysis of Agricultural Projects*, The Economic Development Institute International Bank for Reconstruction and Development, The Johns Hopkins University Press, Baltimore and London.
33. Gittinger, J. P. (1980): *Economic Analysis of Agricultural Projects (Revised Edition)*, IBRD, Washington.
34. Hayami, Y. (2000): *An Ecological and Historical Perspective on Agricultural Development*, World Bank, Policy Research Working Paper 2296, Washington DC. March.
35. Hélin, R., Lafarge, O. (1976): *Investissements. Sélection et Financement*, J. Delmas et Cie, Paris.
36. Hîncu, D. (2002): *Models for founding decisions*, Editura ASE, București.
37. Ioniță, I., Blidaru, G. (1999): *Eficiența investițiilor în agricultură*, Ed. Ceres, București.
38. Ivanović S., Vasiljević Zorica, Subić J. (2009): *Risk Analysis in Plant Production by Applying the Sensitive Analysis*. Lucrări științifice ale simpozionului internațional Competitivitatea agriculturii românești în procesul de integrare europeană, București - România, Institutul de Cercetare pentru Aconomia Agriculturii și Dezvoltare Rurală București, pag. 425-432.

39. Jimenez, E. (1995): *Human and Physical Infrastructure: Public Investment and Pricing Policies in Developing Countries*, in J. Behrman, and T.N. Srinivasan (editors). Handbook of Development Economics, vol. IIIB, Amsterdam, Elsevier.
40. Jovanović, P. (1999): *Upravljanje projektom*. Project management (IV izdanje), Izdavač Grafoslog, Beograd.
41. Jovanović, P. (2000): *Upravljanje investicijama* (III izdanje), Izdavač Grafoslog, Beograd.
42. Kljusev, N. (1980): *Investicije*. Teorija, ekonomika, politika (ocenjivanje i izbor), Izdavač NIRO „Književne Novine”, Beograd.
43. Louis, N. (2003): *Construction d'indicateurs de la durabilité agricole à partir de données de comptabilités de gestion et étude exploratoire sur les systèmes de production bourguignons*. Mémoire de fin d'Etudes - Ingénieur des Techniques Agricoles, UMR INRA-ENESAD CESAER, Dijon.
44. Lucey, T. (2001): *Tehnici cantitative. Quantitative tehniques*, Editura Tehnică, București.
45. Ljutić, Ž. B. (Glavni urednik) (1996): *Osnovi finansija za menadžere*, Izd. PANDA GRAF, Beograd.
46. Massé, P. (1959): *Le choix des investissements*, Dunod, Paris.
47. Mc Donald P. B. (1985): *Investment Projects in Agriculture: Principles and Case Studies*, Addison Wesley Publishing House.
48. Mellor, J. W. (2001): *Agricultural Development: So Many Successes, Such Excellent Results*, report prepared for the Food and Agriculture Organization of the United Nations, January.
49. Milanović, Ž. R. (2005): *Mali biznis i preduzetništvo u poljoprivredi i selu*. IEP, Beograd.
50. Mot, G. (1982): *Investment appraisal for managers*, The Macmillan Press Ltd. by arrangement with Pan Books Ltd., Great Britain.
51. Mundlak, Y., Larson, D.F., and Butzer, R. (1997): *The Determinants of Agricultural Production: A Cross Country Analysis*, Washington DC, World Bank, Policy Research Working Paper 1827, September.
52. Persley G. J. (2006): *Investment Strategies for Agriculture and Natural Resources: Investing in Knowledge for Development*, Cabi Publishing House.

53. Pingault, N. (2001): *Une évaluation multicritère pour des politiques multifonctionnelles*. Notes et études économiques, N° 14, UMR INRA-ENESAD CESAER, Dijon.
54. Popović, V. (2003): *Evropska agrarna podrška i održivi ruralni razvoj*. Institut za ekonomiku poljoprivrede, Beograd.
55. Românu, I. (1975): *Econometrie - cu aplicații la eficiența investițiilor*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București.
56. Românu, I., Vasilescu, I. (1993): *Eficiența economică a investițiilor și a capitalului fix*, Ed. Didactică și Pedagogică, București.
57. Românu, I., Vasilescu, I. (coordonatori) (1997): *Managementul investițiilor*, Ed. Mărgăritar, București.
58. Simonović, Z. (2005): *O multifunkcionalnosti poljoprivrede i regionalnom razvoju*. Ekonomika, br. 3., Niš.
59. Sredojević, Z. J. (1998): *Procena vrednosti višegodišnjih zasada*, Izdavač Društvo agrarnih ekonomista Jugoslavije, Beograd.
60. Staicu, F. (coordonator) (1995): *Eficiența economică a investițiilor*, Ed. Didactică și Pedagogică, R.A., București.
61. Stoian, M., Ene, C. N. (2002): *Practica Gestiunii Investițiilor*, Ed. ASE, București.
62. Subić, J. (1999): *Characteristic of economic efficiency of investments in agriculture*, Proceedings of the Third International Symposium on *Investments and Economic Recovery*, Academy of Economic Studies, Management Faculty, Department of Economic Efficiency, pp. 422-432, Bucharest.
63. Subić, J. (2000): *Determinarea și analiza bonității în agricultură (Assessment and Analysis of Credit Solvency in Agriculture)*, Volumul „Studii de Economie, Lucrări Științifice ale Cadrelor Didactice”, Vol. XXI, Tom 2, pag. 878-887, Universitatea de Vest, Facultatea de Științe Economice, Timișoara.
64. Subic, J. (2003): *Founding investment decision in agriculture*, Proceedings of International Symposium on *Investments and Economic Performance*, Academy of Economic Studies, Management Faculty, Department of Management, Section V/13 (pp. 1-5).
65. Subic, J. (2003): *Determination of Economic Efficiency of Investments in Agriculture (South Banat – F.R. Yugoslavia)*, Doctoral thesis, Academy of Economic Studies, Bucharest.

66. Subić, J. (2003): *Discounting technique used in the economic efficiency calculations for the agricultural investments projects*, Proceedings of the Fifth International Symposium on *Investments and Economic Recovery*, Academy of Economic Studies, Management Faculty, Department of Economic Efficiency, pp. 202-214, Bucharest.
67. Subić J. (2003): *Određivanje ekonomske efikasnosti investicija u poljoprivredi (Južni Banat – SRJ)*. Doktorska teza. Fakultet za menadžment, Akademija ekonomskih nauka, Bukurešt - Rumunija.
68. Subić, J., Arsenijević, Đ., Mihajlović, D. (2005): *Metode za ocenu održivog razvoja na poljoprivrednim gazdinstvima*, Međunarodni naučni skup „Multifunkcionalna poljoprivreda i ruralni razvoj”, Beograd, 08-09. decembar, 2005. Institut za ekonomiku poljoprivrede – Beograd. Tematski zbornik „Multifunkcionalna poljoprivreda i ruralni razvoj”, Institut za ekonomiku poljoprivrede - Beograd, str. 253-267.
69. Subić, J. (2006): *Financing of investment projects in agriculture*, Proceedings of the International Symposium on *Entrepreneurial Culture Development for a Performing Management Based on Investments and Knowledge*, Academy of Commerce Satu Mare, Management Financing Bank Faculty, Department of Management, Section V/13 (pp. 1-5).
70. Subić, J., Popović, V., Cvijanović, D. (2006): *Activitatea investițională în agricultura Banatului de Sud*, Conferința internațională *Dezvoltarea complexă a spațiului rural*, Volumul I *Diversificarea activităților economice din mediul rural și creșterea competitivității agriculturii*, București, Academia de Studii Economice din București, Facultatea de Economie Agroalimentară și a Mediului, pag. 251-264.
71. Subić, J. (2006): *Razvojni programi - interna dokumentacija*. IEP, Beograd.
72. Subić J. (2007): *Mesto Južnog Banata u poljoprivredi Srbije i Crne Gore na putu ka evropskoj integraciji*. Monografija. Institut za ekonomiku poljoprivrede, Beograd.
73. Subić, J., Cvijanović, D., Cicea, C. (2007): *Tehnici și Instrumente de Evaluare a Proiectelor de Investiții în Agricultură*. Scientific Papers. *Nacional Scientific Symposium with International Participation: Calitate – Management – Integrare Europeană*, Ediția a-III-a, Academia de Studii Economice din București – România, pag. 155-162.

74. Subić Jonel, Bekić Bojana, Nikolić Suzana (2007): Značaj kapitalnih transfera i subvencija za sufinansiranje razvoja u ruralnim sredinama. Međunarodni naučni skup „Multifunkcionalna poljoprivreda i ruralni razvoj u Republici Srpskoj“, Tematski zbornik. Jahorina, 13-14. 12. 2007. Poljoprivredni fakultet, Istočno Sarajevo, Institut za ekonomiku poljoprivrede Beograd, Balkanska asocijacija za životnu okolinu (B.EN.A.), Grčka.
75. Subić Jonel, Sredojević Zorica, Ivanović Sanjin (2007): *Prioriteti investicija na lokalnom nivou*. Međunarodni naučni skup „Multifunkcionalna poljoprivreda i ruralni razvoj II – očuvanje ruralnih vrednosti“, Tematski zbornik – prva knjiga. Institut za ekonomiku poljoprivrede Beograd.
76. Subić J., Cević Nataša, Vuković P. (2008): *Economic Aspects of Vegetable Growers' Association in Panečvo Municipality*. Petroleum - Gas University of Ploești, BULLETIN, Economic Sciences Series. Vol. LX, No. 5A/2008, pp. 23-28. Special Issue with Papers Presented at the International Conference *Science and Technology in the Context of Sustainable Development*.
77. Subić, J., Umihanić, B., Hamović, V. (2008): *Sastavljanje investicione kalkulacije i njen značaj za izradu biznis plana na poljoprivrednim gazdinstvima*. Simpozijum agroekonomista sa međunarodnim učešćem povodom 45 godina Odseka za agroekonomiju *Agroekonomska nauka i struka u tranziciji obrazovanja i agroprivrede*. Tematski zbornik. str. 287-294, Univerzitet u Beogradu, Poljoprivredni fakultet, Institut za agroekonomiju, Beograd.
78. Subić Jonel, Vasiljević Zorica, Cvijanović Drago (2009): *Strategic Planning in the Function of Sustainable Agricultural and Rural Development in Republic of Serbia*. Proceedings, The 4th International Congress „Aspects and Visions of Applied Economics and Informatics“, 26th-27th March 2009, Organiser: International MBA Network and University of Debrecen - Hungary, Faculty of Agricultural Economics and Rural Development.
79. Subić J., Ivanović Lana, Jeločnik M. (2010): *Izrada biznis plana na poljoprivrednom gazdinstvu*. Institut za ekonomiku poljoprivrede - interna dokumentacija, Beograd.
80. Van de Walle, D. (2000): *Are Returns to Investment Lower for the Poor: Human and Physical Capital Interactions in Rural Vietnam*, World Bank, Policy Research Working Paper No. 2425, Washington DC., August.

81. Vasilescu, I. (1999): *Tabele și formule de compunere și discountare*. Indicații metodologice de aplicare, Editura Economică, București.
82. Vasilescu I., Botezatu M. (coordonatori) (1999): *Investiții*. Studii de caz. Teste grilă, Editura Economică, București.
83. Vasilescu, I., Românu, I., Cicea, C. (2000): *Investiții*, Ed. Economică, București.
84. Vasilescu, I., Cicea C., Dobrea C. (2003): *Eficiența investițiilor aplicată*, Ed. Lumina Lex, București.
85. Vasiljević, Z. (1998): *Ekonomska efektivnost investicija u poljoprivredi*, Izd. Zadužbina Andrejević, Beograd.
86. Vasiljević, Z., Ševarlić, M. (2001): *Agricultural investments - Experience of Yugoslavia*, Proceedings of the Fourth International Symposium on „Investments and Economic Recovery”, Academia de Studii Economice București, Facultatea de Management, Catedra Eficiența Economică, Editura ASE, pp. 170-179, București.
87. Vasiljević Zorica (2006): *Upravljenje investicijama*. Skripta, Univerzitet Braća Karić, Fakultet za trgovinu i bankarstvo „Janićije i Danica Karić“, Beograd.
88. Vasiljević, Z., Subić, J., Čejvanović, F. (2007): *Risk Management In Agricultural Investments*, Thematic Proceedings Development of Agriculture and Rural Areas, in Central and Eastern Europe. European Association of Agricultural Economists (EAAE) and Serbian Association of Agricultural Economists (SAAE), pp. 303-310, Belgrade.
89. Vasiljević Zorica, Subić Jonel, Mihailović Branko (2007): *Investiciona aktivnost na poljoprivrednim gazdinstvima u naseljenom mestu Glogonj*: Zbornik naučnih radova sa XXI savetovanja agronoma, veterinarara i tehnologa. Vol. 13, br 1-2, Institut PKB Agroekonomik, Beograd.
90. World Bank Group (2005): *Agriculture Investment Sourcebook: Agriculture and Rural Development (Trade and Development)*, World Bank Publications Publishing House.
91. Zahiu, L. (1999): *Management agricol*, Ed. Economică, București.
92. Zahiu, L., Stoian, M., Leonte, M. J. (1998): *Caiet de lucrări practice și studii de caz*, Ed. ASE, București.

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије , Београд

330.322:63

СУБИЋ, Јонел, 1964-

Specifičnosti procesa investiranja u
poljoprivredi : monografija / Jonel
Subić. – Beograd : Institut za ekonomiku
poljoprivrede, 2010 (Beograd : Dis publik). -
X, 192 str. : graf. prikazi, tabele ; 24 cm

Tiraž 300. - Napomene i bibliografske
reference uz tekst. – Bibliografija: str.
185-192.

ISBN 978-86-82121-87-9

a) Пољопривреда - Инвестиције b)
Инвестициони пројекти
COBISS.SR-ID 179030796